

Naročnina

za državo SHS:
za celo leto naprej Din. 120—
za pol leta " " 60—
za četrt leta " " 30—
za en mesec " " 10—

za inozemstvo:
celoletno " " Din. 26—
mesečno " " 18—

Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji " " Din. 15—
v inozemstvu " " 35—

Posamna štev. 75 par.

SLOVENE

Cene inseratov:

Enostopna petlinna vrsta malh
oglasil po K 4— in K 8—
veliki oglas nad 45 mm vs
štev po K 8—, poslana št.
po K 12—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izveniški
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.

Mesečna priloga: Vestnik SKSZ.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/II.
Rokopisi se ne vračajo; nerankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglas,
Zagreb 9.011, Sarajev 7693, Praha in Dunaj 24.797

Omaljano zaupanje.

V nekaj dneh se bodo zbrali v Genovi zastopniki približno 30 držav na posveto-
vanje, kako bi bilo mogoče obnoviti razde-
ljano in po vojnih grozotah uničeno in po-
lomljeno Evropo. Tam bodo razpravljali v
prvi vrsti vprašanja o mednarodni pomoči
in o mednarodnih kreditih za one države,
ki so v vojni največ trpele in ki se ne mo-
rejo iz lastnih sredstev in z lastno močjo
spraviti na noge.

Med gospodarsko razmajane države
spada po nesreči tudi naša država. Ne sa-
mo vsled vojne nesreče, ampak skoro še
bolj vsled nesrečne finančne in gospodar-
ske politike, ki jo izvaja pri nas današnji
politično in gospodarsko popolnoma nespo-
sobni centralistični režim, ki stori vse, kar
more, da že itak upropaščeno gospodar-
stvo še bolj uničuje in žene na rob pro-
pada.

Hudo je, če izdaja vlada danes to, jutri
zopet ono naredbo, ki si naravnost naspro-
tujejo, da upravni uradniški aparat že sam
ne ve, katere se naj drži. Hudo je, če pred-
pisuje davke v nepremišljeni višini in v
neenaki meri. Hudo je, če država sama po-
dražuje monopolne predmete od dne do
dne. Hudo je, če vlada s tehnično komaj
izpeljivimi deviznimi navedbami otežuje,
da ne rečemo uničuje, vsak razvoj domače
industrije in trgovine. Vse to so hude in
neprijetne stvari, ki procvitu našega go-
spodarstva silno škodujejo. Najhujše pa to
ni. Najhujše, kar more zagrešiti kaka vla-
da sploh, je rušenje moralnih teme-
ljev za državni kredit.

Pred nami leži najnovejša številka
»Uradnega lista pokrajinske uprave za
Slovenijo«. Tu je objavljena naredba, pri-
občena že tudi v »Službenih Novinah«,
glasom katere se dovoljuje davčnemu
uradništvu izpla-
čilo v uredbi natančno določeni-
h procentov od izterjanega
davka! Kolikor več bodo gospodje iz-
terjali, toliko več bodo dobili!

V civiliziranih evropskih državah ima-
jo v tem oziru sledeče navade: Parlament
dovoli po treznem premišljevanju in po te-
meljiti razpravi gotove vsote davkov v na-
tanočno določeni višini. Določijo n. pr. za
dohodninski davek natančno procentno
mero, koliko mora davkoplačevalec pla-
čati od svojih skupnih čistih dohodkov.
Davkoplačevalci vedo, da je parlament
njihov interesni zastop, ki dolo-
ča doneske za kritje državnih potreb na
podlagi jasnih in čistih računov in zato se
v evropskih deželah davkoplačevalci sicer
ne smejejo, kadar vidijo pred seboj šopke
novih »davčnih cvetlic«, ampak končno si
vendarle pravijo: Na še potrebe so, ki jih
moramo plačati in plačali bomo točno in
pošteno, kar smo si sami naložili po svo-
jem zakonitem, od nas izvoljenem za-
stopstvu.

Dalje imajo v civiliziranih evropskih
državah navado, da postavijo za odmero
davka na posamezne osebe in za pobiranje
davka posebne uradnike, ki izvršujejo svoj
posel na podlagi zakonitih odredb. Za iz-
vrševanje svoje dolžnosti oziroma kot pla-
čilo za svoje delo prejemajo ti gospodje na-
tanočno določeno plačo. Nihče ni prisiljen,
da ta posel izvršuje — izvršuje ga, kdor se
na podlagi obče znanih pogojev za vspre-
jem v službo sam za to službo poteguje, če
je s prejemki, ki jih izvrševanje te službe
nudi, zadovoljen.

V civilizirani Evropi odmerjajo finan-
čni in pobirajo davčni uradniki zakonito
predpisane davke in dajate, prejemajo pa
za izvrševanje svojega posla zakonito jim
določeno plačo. Nič več in nič manj.

Tako je v Evropi in po vsem kultur-
nem svetu. Kakor pa je razvidno iz najno-
vejšega zakona o posebnih nagradah dav-
čnim uradnikom, smatra naše centralna
vlada, da Jugoslavija ni v Evropi...

Prvi vtis, ki ga vzbuja najnovejša do-
ločba glede omenjenih nagrad, je ta, da pri
nas ljudje ne marajo plačevati davkov, da
torej čut za vzdrževanje državne skupnosti
in za kritje upravnih stroškov te skupno-
sti sploh ne obstoji. Kjer obstoji ta čut, se
ljudje kljub trenutnemu mrmranju ne bra-
nijo plačevanja. Naša naredba pa naprav-
lja vtis, kakor da pri nas sploh nihče ne

plača davka drugače kakor le prisil-
jen, da plača vsak davkoplačevalec svo-
jo vsoto le, ako pride v roke posebno zv-
temu ali posebno verziranemu davčnemu
uradniku, ki zasluži baš zaradi svoje izred-
ne premetenosti še posebno nagrado! To je
prvo in jako važno sredstvo za dviganje
materijalnega kredita in moralnega ugleda
naše države pred svetom, kjer stokamo in
jokamo za dovolitev posojil...

Drugi vtis, ki ga napravlja najnovejša
»procentno-nagradna« naredba, je, da mo-
ra vladati v naši finančni upravi naravnost
vzoren nered. Če vem, v kakšni višini je
davek predpisan, ni posebna težava izra-
čunati, koliko odpade na posameznega
davkoplačevalca. Ako pa tega ne vem, mi
ne preostane drugega, kakor vijak! V ta-
kem slučaju mora uradnik delati po re-
ceptu: Kolikor več, toliko boljše, in koli-
kor več, toliko več procentov pade v tvoj
žep za tebe samega! Ta recept pa ni izraz
upravne sposobnosti ali finančno-tehnične
razvitosti, ampak je dokaz popolne nespo-
sobnosti, kar je zopet čvrsta podlaga za
vzbujanje zaupanja in pridobivanje kredita
pri inozemskem kapitalu...

Najhujše je pa sledeče: Kako naj

zaupa domači davkoplačeval-
lec v poštenje in v pravilnost
davčne odmere in zahtevane
vsote, ako ve, da dobi službo izvršujoči
uradnik procenite kakor kak provizijski
agent? Naredba o procentih mora povzro-
čiti v čuvstvovanju za državno skupnost v
sreč in v mišljenju posameznih oseb na-
ravnost usodepoln potres, ki mora prevre-
či in podreti vse, kar le še spominja na dr-
žavo. Naredba kakor je omenjena, je na-
ravnost izzivanje na protidržavno čuvstvo-
vanje, ki mora v sredi državljanov v kali
zamoriti in zatreti vsak čut za državno
skupnost. Ali more država, ki take odred-
be izdaja, sploh še računati na zaupanje in
kredit pri svojih lastnih državljanih? Ne!

Da bo žalostna slika še popolnejša,
naj dodamo, da nosi naredba ali zakon ali
kar je že, podpis vladarjev in podpis pred-
sednika vlade. Ali je to cinizem ali ni?

Sodbo, ki si jo bodo napravili o naši
kraljevini in vladavini zastopniki tujih dr-
žav, ki so uradno prisiljeni čitati »Službe-
ne Novine«, naj si pa napravi vsak sam.

In s takimi priporočilnimi pismi od-
haja naša delegacija na svetovno konfe-
renco v Genovo...

Debata o kraljevi civilni listi.

JUGOSLOVANSKI KLUB GLASUJE PROTI. — PREDLOG SPREJET.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Na današnji
dopoldanski seji narodne skupščine je pri
razpravi o zakonskem predlogu za kralje-
vo civilno listo v imenu Jugoslovanskega
kluba govoril poslanec dr. Šimrak. Obso-
dil je taktiko vlade, ki je prišla s tem pre-
dlogom nenadoma in ga je sporočila samo
vladnim strankam. Vlada se ni pobrigala
za redni proračun, v katerega je vstavljena
civilna lista, marveč je predložila poseben
zakon za civilno listo. Govornik poudarja,
da je velika napaka, ker se je v ta zakon-
ski predlog vnesla tuja valuta, kar znači
nezaupanje do lastnega denarja. Govornik
vpraša finančnega ministra, so li franki
mišljeni v zlati ali papirnati valut. Dr. Ku-
manudi odgovori, da so to papirnati franki.
Dr. Šimrak se protivi temu zakonskemu
načrtu, ker je civilna lista previsoka. Naše
ljudstvo mora živeti skromno in zato je po-
trebna tudi na dvoru skromnost. Okoli dvo-
ra se pojavlja kamarila, da bi tem lažje pri-
tiskala na ljudstvo. Iz teh razlogov in radi
popolnega nezaupanja do sedanjega načina
vladanja bo Jugoslovanski klub glasoval
proti zakonskemu predlogu.

Belgrad, 6. aprila. (Izvirno) Na da-
našnji seji narodne skupščine se je vršila
debata o zakonskem predlogu za kraljevo

civilno listo. V imenu zemljoradnikov je
govoril poslanec Lazić. Za dr. Šimrakom
so govorili proti zakonskemu načrtu re-
publikanec Gjonović, narodni socialist
Deržić in soc. demokrat Golouch. V imenu
radikalcev je govoril poslanec Milutin
Dragosava. Nato je govoril musliman Fili-
pović iz skupine Karamehmedovića. Med
svojim govorom se je obrnil proti Jugo-
slovanskemu klubu in zaklical: Svoj čas
ste glasovali za civilno listo Franca Jo-
žefa, ki je bila mnogo večja, kakor je lista
našega kralja! Poslanec dr. Šimrak mu je
odgovoril: »Kaj ste pa vi delali v Bosni za
Franca Jožefa? Nosili ste njegove meda-
lje!« Nato je govoril ministrski predsednik
Pašić, ki pa ni napravil nobenega efekta.
V svojem govoru je imenoval našo državo
— Kraljevino Srbijo. Začuli so se klic:
»Kraljevine Srbije ni več, sedaj imamo
Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev!«
Iz vrst radikalnih poslancev se je čul klic:
»Srbija je bila in je še; vi ste se pa vo-
pili v Srbijolc!« Pašić je izjavil, da je sra-
mota, da se v našem parlamentu ne sme
izreči ime Srbije. — Nato se je vršilo gla-
sovanje in je bil zakonski predlog o civilni
listi sprejet.

Razprava o interpelacijah glede vojaških novincev.

PREDLOG ZA PARLAMENTARNO ANKETO SPREJET.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Popoldanska
seja narodne skupščine se je začela ob
5-50. Na dnevnem redu so interpelacije,
in sicer Stjepana Barića in tovarišev (Ju-
goslovanski klub), Etbina Kristana in to-
varišev (soc.-dem. klub), Moskovljevića in
tovarišev (zemljoradniki), Jovana Gjono-
vića in tovarišev (republ. klub) in Konte
Timotijevića in tovarišev (demokr. klub)
na vojnega ministra zaradi obolenosti in
mnogih smrtnih slučajev letošnjih rekrut-
tov. Skupščina sprejme stališče, da se o
vseh interpelacijah skupno razpravlja, ker
se nanašajo na isti predmet. — Kot prvi
povzame besedo poslanec Stjepan Barić
(Jugoslovanski klub), ki izjavlja, da si je
Jugoslovanski klub popolnoma svest, da v
tej zadevi ni samo kriv vojni minister in
da za svojo stranko sprejme predlog za
anketo.

Vojni minister general Vasić izjav-
lja, da ni proti anketi. Veli, da je to ve-
liko delo in da se o tem že vodi preiskava
pri vojaških oblastvih. Minister prosi po-
trpljenja, da morejo vojaške oblasti na-
dajevati svojo preiskavo. Z izjavo vlade se
on popolnoma strinja. — Zemljoradnik
Miloš Moskovljević naglašja, da je
zemljoradniška stranka zahtevala, naj se
general Zečević stavi pred sodišče. Ker pa
zbornica ni hotela na to pristati, se mora
njegova stranka zadovoljiti z anketo. — So-
cialni demokrat Vojin Brkić ugotavlja,
da je ustanovitev ankete uspeh le onih, ki

so podpisali obtožnico. Z anketo se strinja,
vanjo pa more imeti zaupanje le tedaj, ako
bo v njej zastopana tudi najmanjša sku-
pina parlamenta. — Zemljoradnik Jere-
mija Jeremić izjavlja, da se tudi on
strinja z anketo in zahteva, da deluje naglo
in vestno.

Republikanec Jovan Gjonović čita
nato svoj utemeljeni predlog glede preho-
da na dnevni red. Ta predlog stavlja v ime-
nu vseh opozicionalnih skupin in se glasi:
»Narodna skupščina je čula odgovor mini-
stra za vojno in mornarico na interpelacije
gg. poslancev Stjepana Barića in tovarišev,
Etbina Kristana in tovarišev, Voje Lazića
in tovarišev, Jovana Gjonovića in tovari-
šev ter Koste Timotijevića in tovarišev in
sklene, da se izvoli parlamentarna anket-
na komisija dvanajstih članov, ki naj izve-
de preiskavo in ugotovi, kdo je kriv pogi-
na letošnjih vojaških novincev in ki naj po-
stopa zoper krivce v smislu zakona. Anke-
ta ima dolžnost, da predloži poročilo o svo-
jem delovanju narodni skupščini najkas-
neje v dveh mesecih. Narodna skupščina
preide nato na dnevni red.« — Nato pre-
laga demokrat Kosta Timotijević sledeči
prehod na dnevni red: »Narodna skupšči-
na je čula odgovor ministra za vojno in
mornarico in sklene, da devetčlanska anke-
tna komisija narodne skupščine preišče
vprašanja, ki so jih interpelacije spravile
na površje. Anketnemu odboru se stavlja
rok 60 dni od dneva izvolitve, tekom kate-

rega naj anketa konča svoje delo in pred-
loži narodni skupščini svoje poročilo.« —
Vojni minister general Vasić sprejme ta
predlog poslancev Timotijevića, nakar pre-
ide zbornica na glasovanje. Dnevni red po-
slancev Timotijevića je sprejet z večino
glasov.

Nesporazum med dr. Kumanu-
dijem in dr. Krstijem.

Belgrad, 6. aprila. (Izvirno) Današnje
seje finančnega odbora sta se udeležila
tudi finančni minister dr. Kumanudi in
minister za vere dr. Krstelj. Razpravljali
so o poročilu pododbora za prosveto in
vere. Govorila sta oba ministra. Dr. Ku-
manudi je izjavil, da na predlog ministra
za vere glede doklad katoliški duhovščini
in glede vzdrževalnih sredstev kat. Cer-
kvi ne more pristati. Minister dr. Krstelj
je pa izjavil, da vstraja na svojem pre-
dlogu, ker je absolutno potreben. Ministra
se nista mogla sporazumeti, zato je odbor
sklenil, da se razprava odgodi, dokler se
ministra ne povrne z genovske konfe-
rence.

PASIĆ SE BOLAN.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Ministrski
predsednik Pašić in ministra dr. Ku-
manudi in dr. Krstelj še niso odpo-
tovali na genovsko konferenco.

ZA REGULACIJO DRAVE.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Ker Drava v
ptujskem okraju zelo dere in odplavlja
množ rodovitne zemlje, je posl. Žebot
vložil interpelacijo na ministra za kmetij-
stvo in vode ter zahteval, da se popravijo
jezovi na Dravi in da se v dvanajstine vne-
se potrebna vsota za reguliranje Drave v
ptujskem okraju.

Avstrijski min. dr. Hennes o
genovski konferenci.

Dunaj, 6. aprila. (Izv.) V današnji seji
odseka za zunanje zadeve je zvezni mini-
ster in voditelj ministrstva za zunanje stva-
ri dr. Hennes podrobno govoril glede me-
dnarodne gospodarske konference v Genovi.
Izjavil je: Ne smemo iti s prevelikimi na-
dami v Genovo. Vendar smo upravičeni
pričakovati, da dosežemo tamkaj, kjer bo
zbranih od 30 narodov, kateri so prišli tja-
kaj z isto željo kakor mi, povoljne uspehe.
Upamo tudi, da jih v resnici dosežemo. Z
ozirom na opomin angleškega ministrskega
predsednika Lloyd Georgea, naj potrpi-
mo, zaupamo na to, da mora priti dan povra-
čila, ko se izkaže pravica, da si ne moremo
dosti storiti, da se prihod tega dneva po-
speši. Vendar pa bo avstrijska vlada po-
vsod, kakor tudi na genovski konferenci,
storila vse, kar je v njeni moči, da prispeva
za ureditev in izboljšanje razmer v Srednji
Evropi. Z ozirom na sedanjí položaj se bo-
do mogli odnosa v Srednji Evropi urediti
vsekakor polagoma. Avstrija se smatra, da
je činitelj reda in miru v Srednji Evropi in
želi, da bi jo smatrala za tako tudi druge
države. Iz tega razloga se bo ogibala vseh
odredb, ki bi mogle red in mir kršiti. —
Glede problema, ki se tiče ureditve odno-
šajev napram Rusiji, je minister izrazil že-
ljo, da bi se skoro rešil, in sicer na pod-
lagi medsebojne strpljivosti, ki bi privedla
do ureditve gospodarskih odnosov, na ka-
tere je Rusija navezana, ki pa so tudi za
Evropo velike važnosti. Avstrija nikakor
ne namerava doseči na mednarodni kon-
ferenci v Genovi posebnih predprav zase,
temveč želi po svojih skromnih močeh so-
delovati pri ureditvi evropskih gospodar-
skih vprašanj. Minister je končno opozarjal
na znatne uspehe graške konference izve-
dencev in je izrazil željo, da bi tudi Polj-
ska, Jugoslavija in Romunija čim preje odo-
brile graški dogovor, da bi se mogel raz-
tegniti na vse nasledstvene države.

Važni gospodarski sklepi
rimske konference.

Rim, 6. aprila. (Izv.) Finančna komisija
rimske konference je dogotovila dogovor,
ki se tiče zelo važnih vprašanj likvidacije
bivše Avstro-Ogrske monarhije. Podpisali
bodo ta dogovor na zaključni seji, ki se bo
vršila v petek ali v soboto. Prvi dogovor
med vsemi nasledstvenimi državami se tiče

civilnih in vojaških penzij in temelji na načelu, da vsaka teh držav prevzame pokojnine onih bivših uradnikov, ki so sedaj postali njihovi državljani. Drugi dogovor, ki je bil sklenjen med Avstrijo in Italijo, se tiče deželnih in občinskih pokojnin. Tretji dogovor, ki je bil sklenjen med vsemi nasledstvenimi državami, se tiče pošne hranilnice, ki se obdrži kot avstrijski zavod, vendar izključuje poslovanje na ozemlju nasledstvenih držav, katero se prenese na nove nacionalne zavode. Četrti dogovor se nanaša na poslovanje bivše avstrijske pošne uprave in poštinih uprav nasledstvenih držav. Peti provizorični dogovor z nasledstvenimi državami se tiče uprave dolgov in temelji na načelu pogodbe, ki je bila že sklenjena z Italijo, a se omejuje najpogreje na ugotovitev dolgov. Končno so bili sklenjeni trije dogovori z Italijo glede drugih predvojnih dolgov in gotovih vojnih odškodnin, in sicer na isti podlagi, kakor so bili sklenjeni že obstoječi dogovori s Francijo, Anglijo in Belgijo. Glede mnogobrojnih finančnih vprašanj so bila zasnovana načela in podane smernice za dogovore, ki se še imajo skleniti. O tem se vlade, ki so pri tem zainteresirane, še pogajajo.

AMERIKANEC NE BO V GENOVI.

London, 6. aprila. Nasproti drugače se glasečim poročilom izjavljajo krogi, ki so v stikih z Belo hišo, da se Zedinjene države na noben način ne udeležijo mednarodne gospodarske konference v Genovi.

SRBSKE LOKOMOTIVE IN VAGONI NA BOLGARSKEM.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Semkaj se je povrnil strojni inženjer Laza Marković, ki je bil poslan v Bolgarijo kot delegat naše vlade, da tamkaj poišče lokomotive in vagoni in druge stroje, ki so jih svojčas Bolgari odpeljali iz Srbije. Ta material naj bi inženjer Marković zbral in prevzel, kar mu je tudi uspelo. Hkrati je našel tudi stroje, ki so jih Bolgari odpeljali iz tvornice monopolne uprave. Inženjer Marković potuje sedaj v Nemčijo zaradi nabave železniškega materiala, ki naj ga nam Nemčija odstopi na račun vojne odškodnine.

NOVO ČESKO POSOJLO NA ANGLEŠKEM.

Praga, 6. aprila. (Izv.) Kakor poročajo, se v Londonu vrše pogajanja za novo posojilo Českoslovaški v znesku 2 milijona 300 tisoč funtov šterlingov. To posojilo bi se emitiralo po kurzu 96,5. Obrestovalo bi se po 8 odstotkov.

INTERNACIONALIZACIJA DONAVE.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Jugoslovanski delegat v reparacijski komisiji v Parizu, Bošković, je podpisal akt, s katerim internacionalizira donavska komisija reko Donavo od Regensburga do Črnega morja. Za internacionalizacijo Donave sta se zlasti zavzemali Anglija in Francija.

RAZDELITEV ZEMLJE USTAVLJENA.

Belgrad, 6. aprila. (Izv.) Minister za agrarno reformo je ustavil vsako nadaljnjo razdelitev zemlje, ker so razdeljena že vsa zemljišča, ki so bila odvzeta veleposestnikom. Zemlja se bo zopet razdeljevala šele na podlagi novega zakona.

Demonstracije na Dunaju.

Dunaj, 6. aprila. (Izv.) Danes se je vršila v cerkvi sv. Štefana slovesna sv. maša zadušnica za pokojnega ekscesarja Karla, katero je opravil kardinal nadškof Piffli. Rekviema so se udeležili zvezni kancler dr. Schober, več ministrov, predsednik poslanske zbornice dr. Weisskirchner z vsemi poslanci krščansko-socialne stranke in tako velikanska množica ljudstva, da veči-

na ni mogla v cerkev. Po sv. maši so monarhisti priredili velike demonstracije. Med petjem cesarske pesmi in burnimi klici: Živel cesar Oton! so se v velikem sprevodu podali skozi notranje mesto pred parlament, kjer so zahtevali, da predsednik, kjer so po deputaciji zahtevali, da predsednik parlamenta odredi, da se zadržava pred narod. skupščino spusti na pol droga, česar pa ni hotel storiti z ozirom na sklepe glavnega odbora kršč.-soc. stranke. Medtem so se v demonstracije pričeli vmešavati socialni demokrati. Prišlo je do pretepotov med njimi in monarhisti. Nastopila je policija, ki je demonstrante razgala. Pri tem je bilo 21 oseb aretiranih.

SOZALJE AVSTRIJSKE VLADE MAŽARSKI.

Dunaj, 6. aprila. (Izv.) Zvezni kancler dr. Schober in zunanji minister dr. Hennes sta danes uradno posetila mažarskega poslanika in izrekla sozálje vsled smrti kralja Karla.

KARLA PREPELJEJO V AVSTRIJO.

Funchal, 6. aprila. (Izv.) Danes je bil pogreb bivšega cesarja in kralja Karla, katerega se je udeležilo zelo mnogo občinstva iz mesta in okolice. V župnijski cerkvi je bil postavljen mrtvaški oder. Funchalski škof je blagoslovil truplo. Pri pogrebu so bili navzoči skoraj vsi člani obitelji pokojnika in spremstvo. Na krsti je bilo položenih zelo mnogo vencev, med njimi tudi venec španskega kralja.

Dunaj, 6. aprila. (Izv.) Iz Funchala se poroča, da so truplo pokojnega ekscesarja Karla prenesli na krov nekega parnika, da je bodo prepeljali v Avstrijo.

HABSBURŠKA POSESTVA SE ZAPLENILJO ZA ZITO?

Pariz, 6. aprila. (Izv.) »New York Herald« poroča, da je vrhovni svet sklenil zapleniti posestva Habsburžanov v bivši Avstro-Ogrski, da se bo iz njihovih dohodkov vzdrževala bivša cesarica Zita in njena družina.

Boj za nerazdružljivost zakonov v Avstriji.

Na Dunaju izdaja socialnodemokratska upravna oblast takozvane Leverjeve dispense za katoliške ločence, ki se morejo nato v drugo — seveda civilno — poročiti. Proti tem dispensam so katoliški krogi v mnogih slučajih iskali pravnega leka na raznih inštancah, a doslej zaman. Zato so nastale s pogledom na zakon čisto nemogoče razmere. Mnogo parov je po dvakrat oženjenih, vprašanje o pokojninah, vzdrževalninah itd. je zamotano in nerazrešljivo. Krščansko-socialni krogi se trudijo iz vseh moči, da temu sramotnemu stanju napravijo konec.

Nekaj misli o ljudsko-šolskem zakonu.

DOLŽNOST UČITELJSTVA.

O šolskih zamudah.

Učitelji so dolžni obveščati učenceve starše ali njih namestnike in šol. vodjo o otrokovih zamudah, ako jih stariši ali njih namestniki sami ne opravičijo v teku petih dni. Ta odlog 5 dni je predolg. Čemu čakati 5 dni? Na ta način lahko otrok 5 dni pohajkuje, da o tem ne vedo ne stariši, ne učitelj. Ob preselitvah naj si šolska vodstva in ravnateljstva medsebojno sporočajo, da se je šoloobvezni otrok preselil ali priselil, kakor je to že običajno pri nas v Sloveniji.

1 Glej »Slovenec« št. 65 t. 1.

Šolski inventar.

Samo ob sebi je umevno, da so učitelji dolžni čuvati šol. inventar, vendar pa materialne odgovornosti prevzeti ne morejo. Ako v šoli izgine kos šol. inventarja, vendar ne more biti učitelj odgovoren za morebitne tatvine, ker tudi uradnik v svojem uradu, ne duhovnik v cerkvi ne nosita materialne odgovornosti za tatvine.

Nadomeščanje obolelih učnih oseb.

Radojevič pravi, da bodi nadomeščanje obolelih učnih oseb do 30 dni brezplačno. Brezplačno bi smelo biti le tedaj, ako se nadomestujoča učna oseba ne obremeni z nadštevilom predpisanih ur. V tem slučaju pa imej nadomestujoča učna oseba pravico do nagrade, če traja supriranje več kot teden dni.

Vedenje učiteljstva.

»Vsi učitelji se morajo vesti v službi, v družbi in privatnem življenju tako, kakor se spodobi izobraženim ljudem in vzgojiteljem mladine in naroda.« Po starih avstrijskih predpisih je moralo biti vedenje učitelja-vzgojitelja vzgledno za mladino, pokorno proti šolskim oblastem ter v javnosti tako, da je krepilo spoštovanje in zaupanje do šole. Mi se sicer zavedamo, da mora biti vedenje učiteljevo lepše, kakor je splošno vedenje izobraženih ljudi; kajti marsikaj je dovoljeno v družbi in privatnem življenju takozvanim izobražencem, nam učiteljem pa se vsled vzvišenega poklica šteje lahko v zlo. Sem za to, da ohranimo učiteljskemu stanu oni nimbus, ki mu gre po njegovi vzvišeni nalogi. Kakor zahteva svečeniški stan posebno posvečenje, tako tudi naš stan, ki bodi najbližji svečeniškemu. To pa dosežemo po vzornem vedenju. V tem načrtu navedena zahteva o »spodobnem vedenju« pa je vsekakor preplitvala!

Sodelovanje učiteljstva pri učit. in roditeljskih sestankih.

Samo ob sebi je umevno, da je učiteljstvo dolžno sodelovati pri razpravah o šolskih vprašanjih. Točno pa je določiti, kdo je upravičen sklicavati take sestanke. Sklicuje jih lahko šol. oblast, šol. voditelj, dalje zakoniti šol. odbori. Lahko bi jih po tem nejasnem besedilu sklicavale različne učit. in druge organizacije. Kdo pa more siliti koga, da se udeleži sestanka, ki ga skliče gosp. L. J. Obratno pa tudi ne moremo pričakovati, da bi bil primoran na sestanek, ako ga skliče L. Š.

Sodelovanje učiteljstva pri šol. izletih in svečanostih.

Tudi tu ni jasnosti. Zahteva se mora tako glasiti, da je učiteljstvo dolžno sodelovati le pri šolskih izletih in šolskih svečanostih. Po Radojevičevem predlogu priredijo lahko pri nas Sokoli svojo svečanost, ki naj služi vzgoji naroda in tedaj bi morali tudi učitelji Orli zraven. Morda so v Belgradu tudi mislili tako? Gotovo pa niso mislili tako, da bi učitelji Sokoli morali sodelovati, ako priredijo Orli tako svečanost. Zakonsko določilo bodi tako jasno, da je vsak dvom izključen! Tudi zahteva, da naj učitelji (-ice) pomagajo izven šole pri vsakem delu, ki je namenjeno prosveti širših narodovih krogov, je potrebno jasnejše in točnejše opredeliti. Po tej formulaciji lahko od nas vsako, celo pipčarsko društvo že zahteva sodelovanja.

Vživanje državne podpore.

Ako je učitelj za časa šolanja vžival državno podporo, bi ne mogel po načrtu v drugo državno službo, dokler ni odslužil dvakrat toliko časa, kolikor časa je prejemal podporo. Ako obvelja to načelo tudi za druge državne uslužbenke, tedaj naj v božjem imenu tudi za nas, sicer pa ne, ker iz-

jeme niso umezne in povzročajo le nezadovoljnost.

Ako učitelj ne nastopi službe.

Če učitelj (-ica) ne nastopi službe 15 dni od dne, ko je bil obveščen o namestitvi ali premestitvi, se proglasi njegovo mesto za izpraznjeno. So pa mogoče raznovrstne okolnosti, radi katerih bi bila ta določba lahko krivična, zato jo bode treba ublažiti ali pa sploh odpraviti, ker se termin, do kdaj mora kdo kje prevzeti službo, itak določi v dekretu. Toliko v glavnem o učiteljskih dolžnostih.

Politične novice.

+ Izvrstne informacije. Vsi liberalni listi Slovenije, Hrvatske in Srbije tekmujejo te dni med seboj, kdo bi prinesel bolj izvirna in točna poročila o nameravanih akcijah bivšega kranjskega deželnega glavarja dr. Šusteršiča, za kojega zopetni nastop v politični areni Jugoslavije dela naj več reklame »Slovenski Narod«. V teku bore treh dni so naši preljubni naprosotniki, ki vidijo SLS v duhu predseboj že razbito, nagromadili toliko zares izvirnih kombinacij o baje pomlajajočem se šusteršičjanstvu, da je za našo zabavo res izvrstno preskrbljeno. Najprej so ugenili, da gre tukaj za »avstrofilske starine« in »jugoslovanske mladine«. Ker pa si ni mogoče izlepa misliti, da bi kdo zopet v Sloveniji razgrnil črnorumenno zastavo, so demokratske šemilje skovale kombinacijo, da pravzaprav pri celi stvari ne gre za Šusteršiča, ampak za dr. Gosarja, ki kot mora preganja domišljijo liberalnih buržujev. Okoli Šusteršiča se bodo, tako menijo, zbrali »katoliški komunisti«, ki hočejo ustanoviti namesto carstva Ljenina carstvo papeža in namesto rdečih gard sveto inkvizicijo, katera bo liberalce ekspropriirala in našo državo uredila po primeru nekdanje komunistične jezuitske republike v Paragvaju. Nak! so rekli drugi bolj kunštni liberalci, to pa že ne! Šusteršič je prevelik reakcionar, da bi šel z Gosarjem; sicer se ga pa Gosar sam v »Novem Času« odreka. Najbrž hoče Šusteršič zbrati vse buržuje okoli sebe in začeti boj za svetost zasebne lastnine, za dinastijo in za vstop klerikalcev v vladno večino, da bi bilo klerikalcem dobro na zemlji in bi uživali svoj delež pri jaslih monarhističnega centralističnega režima. — Kaj šel so rekli drugi demokratski modrijani: ali ne veste, da je Šusteršič v najtesnejši zvezi z Radičem? On bo nastopil za republiko, za posebno slovensko državo in za revizijo verzajske pogodbe. Je že res, so dejale druge liberalne klepetulje, ampak pozabiti se ne sme, da gre v klerikalni stranki pravzaprav za boj med duhovščino in laiki. — A tako? so rekli demokratski modrijani; to pa to; Šusteršič je laik in bo povel v vojsko vse laike brez razlike zoper duhovsko nadvlado. — Pejte no, pejte, je nato dejal g. Turk: Šusteršič je bil vedno za duhovščino. On bo ustanovil staro katoliško srednjeveško duhovniško stranko in bo laike pošteno pritiskal, da bodo brezpogojno poslušali duhovniško komando; posebno pa bo navil ušesa Gosarju. — Vi vsi skupaj nič ne veste, se je oglasil drugi. Šusteršič je v zvezi z generalom Wranglom. — Čisto napačno, se oglasi nato drugi demokrat: Šusteršič je že davnej v korespondenci z Ljeninom. — Jutri nam »Narod« gotovo prinese drugo verzijo; publika se pošteno zabava, prištaši ljudske stranke pa najbolj.

+ Nesporazum med Pašičem in Ninčičem? Belgrajska »Politika« javlja: Ni še znano, če se bo sestal v Rapallu že pred genovsko konferenco dr. Ninčič z italijan-

A. Debeljak:

Afrikanski črnci in njih slovstvo

Pod tem naslovom je nedavno izdal Maurice Delafosse knjigo o temnopoltem plemenu, ki je v zapadnih državah precej v modi, zlasti odkar so se zamorci bojevali med svetovno vojno na evropskih tleh. Nas zanima osobito poglavje, kjer avtor pobija naziranje, kakor da so afriški rojaki v umstvenem pogledu manj vredni od belokožcev. »Nevednost« se ne sme zamenjavati z »umnostjo«. Brez lastne krivde so afriški črnci zaostali, ker so bili toliko časa odrezani od kulturnejših ali drugače kulturnih plemen, dočim so se Evropejci neprestano mešali. Če so včasih prodrli belci do njih, so jih po navadi na tisoče odpeljali v sužnost ali pa jim vsilili dogmo. Pri poznejših stikih z belim plemenom so bili črnci preplavljeni z alkoholom, so bili zopet kupčijsko blago, ali pa so dobili neprimerni civilizacijo 20. veka med svojo, ki je ostala vrstnica dobi Karola Velikega ali Atiliovi.

Nobeno človeško pleme ni bilo toliko prepuščeno samemu sebi, kot afriški zamorci, ki so kljub temu osnovali z lastno močjo države kot Ghana ali Gao; vzdrževali študijske središča kot n. pr. Tombuktu; producirali državni kot Mansa Gongo-Musa, ali askia Mohamed, zavo-

jevalce kot Usmandan Fodio ter Ed Hadj-Omar; učenjake in slovstvenike, ki so brez slovarjev ali pomožnih jezikov dovolj gladko obvladali arabščino. Njih jezik je tako gibčen in bogat in točen, da bi mogel zgolj s svojimi lastnimi morfološkimi sredstvi, brez tujih izposojenk, zadostovati vsem sodobnim potrebam, ako bi narod napravil v enem dnevu čudežen skok naprej za petnajst ali dvajset stoletij.

Z Delafossom se strinjajo vsi učenjaki, ki so se kdaj bavili z afriškimi narečji, češ, da ves svet ne premore lingvistično tako bogate dežele. Blaise Cendrars, ki je lani izdal obširno Anthologie Nègre, našteva po Custu 591 afriških jezikov in razrežij, razdeljenih na šest skupin: semitsko, kamitsko, nubijansko-fulaško, črnsko, bantusko, hotentotsko in bušmensko. — »Slednji griček, hrib, brdo, gora ima svoje ime, ravno tako vsaka voda, vsaka dolina, vsaka ravan... Jezična obilica je tolikera, da se z dvajset besedami označujejo različne hoje, pohajkovanje, bahanje; vsak način stopanja se izraža s posebno besedo.« Skratka, ta narečja, zgrajena na zelo sistematični in filozofski podlagi, morejo izraziti najneznatnejše odtenje čustva in misli. Enako mi je zatrijeval moj znanec Rakutube o malgaščini, ki se govori na otoku Madagaskarju (3 milijone ljudi).

Preden vam podam nekaj prevodov iz omenjene Antologije, hočem opozoriti na

svoječasno paradoksalno trditev grofa de Gobineau (1816—82), da črna plemena nadkriljujejo belce v artistični čutiljivosti in dovzetnosti. Nedavno tega so se Gobineauju posmehovali, danes pa vidijo zapadnjaki, da ni prazna bajka črnska umetnost, ki se je pokazala Parizanom lansko zimo. Črnska godba v gledališču Champs-Élysées (1920) je neovržno dokazala, pravi Emil Henriot, da ima zamorec neprimerne vrline kot mik, plesavec in glasbenik. Sedaj pa je podal književnik Cendrars obširen zbornik primitivne literature: kozmogonične legende, čudovite pravljice, basni, povesti, pesmi, popevke, celo šarade. Poglejmo si, kako nam črni modrijan pripoveduje zgodbo o ustvarjenju:

»Ko še ni bilo stvari, je Meber, Stvarnik, napravil človeka iz ila. Vzel je ilovico ter jo zoblikoval v človeka. Ta človek je imel tako svoj početek, in začel je kakor kušar. Tega kušarja je Meber del v kotlino z morskovo vodo. Pet dni, pa glej: pet dni je prebil z njim v tej kotlini voda; in položil ga je bil noter. Sedem dni; bil je notri sedem dni. Osmi dan ga je šel Meber gledat. In glej, kušar leze ven; in že je zunaj. Ampak on je človek. In reče Stvarniku: Hvala.«

Ali ni čedno pripovedovano, napol epski, napol jecljajoče? Spominja tudi nekoliko na rajnega Pégyuja, ki ga je ugonobil svetovni požar, samo da je tu več prave

naivnosti in ovezine. Evo vam Pogrebatam — tam — tam v izvirniku in prevodu:

Kum da kóme la lagh da mhóme!
Lal lai Jel siligha dikke m dwelle, báse mam!
Lal lai kó pángghol
M dwelle kum dikke ml
M dwelle n túrhde kó lebúghol

Smrt je ubila in grobar je zakopal!
Ha, ha, ojoj, skobec je vzel ml prijatelja, pustil menel
Ha, ha, brez imovinel
Mojea priatelja smrt je vzela ml
Moj prijatelj odhaja brez povratka! itd. (285)

Na splošno moramo ugotoviti, da je zamorsko slovstvo precej otroško, od najstarejšega pa do najnovejšega odlomka se ton ni bogve kaj izpremenil. Tu imamo vedno iste čudežne pravljice z amuleti in talismani, iste uspanke, iste zgodbe o volkodlakih, da straši o deco. Tupatam veje svež duh iz teh popevcic, in kar je večnega v človeškem duhu, se tu izraža z večjim ali manjšim lirizmom. Morala je precej omejen delokrog, največ le nagon. Ideje so zakrnele, misli embrionalne ali jih pa ni, kakor v otroških možganih. Skratka, ta literatura bo imela zanesljivo uspeh pri najmlajših, pri dadaistih, ki zametajo razum in priznavajo umetnost samo v toliko, kolikor izraža zgolj instinkt.

O priliki pa še kak vzorec zamorskega ustvarjanja.

